No. 61

Жої: 26 декемвріе 1829

АЛБИНА РОМѪНѢСКЪ

ГАЗЕТЪ ПОЛИТИКО-ЛИТЕРАЛЪ

РОСІѦ

Сан-Петерсбȣрг 24 ноемвріе. Жȣрналȣл де Сан-Петерсбȣрг кȣ пȣбликаціа трактатȣлȣй де Андріанополе, вестеще ачесте ȣрмътоаре:

„ Д. Фелдмаршал Контеле Дибичй забалкански ꙟщіинцинд пе М. Са Ꙟмпъратȣл, къ скимбарѣ ратификаціилор трактатȣлȣй ꙟкеіет ла Андріанополе ꙟ 2 септемвріе, аȣ ȣрмат ла 16 а трекȣтей лȣнй ꙟтре пленипотенцій ꙟналтелор пȣтерй контръктȣитоаре, ши фіинд къ ратификаціиле Ꙟнълцимей сале аȣ ши аџȣнс ла Ꙟ. Са Мърире, не грѫбим де а пȣблика астъзй ачест трактакт, прекȣм ам ꙟщіинцат пе четиторій ноштрй. Сигȣрипсинд хотаръле Россіей ꙟ Асіа кȣм ши ꙟ Еврупа, ачѣстъ транзакціе сѣȣ кȣрмаре, че кȣ ȣн кип атѫт де чинстит аȣ дат сфѫршит слъвитей лȣпте че ам авȣт а цине ꙟ кȣрџерѣ ачестȣй ръзбою, агонисеще комерцȣлȣй рȣсеск ши ла тоатъ лȣмѣ, слобозеніа навигаціей (ȣмблърей коръбіилор) че ѡ стрига де атѫта време требȣинцеле тȣтȣрор нороаделор; дъ сѫргȣинцелор лȣкрърилор пъмѫнтȣлȣй ши мѫестріилор дин тоате църиле извоаръ ноȣъ де феричире, дескизиндȣле ноȣъ дрȣмȣрй де вѫнзаре пентрȣ продȣктȣриле лор, ши ꙟ линищѣ чѣ де обще че Есте родȣл ачестей пъчй, дескопере пентрȣ Россіа, ѡ чинститъ диспъгȣбире ла стръданіиле ши жъртвеле сале.

БЕРЛИН 3 Декемвріе

Мȣлте персоане симцеск ꙟкъ аиче ꙟгрижирй пентрȣ віиториме, ши каȣтъ ла десфачерѣ ꙟмперіей тȣрчещй ка ла ȣн процес химическ, че ар пȣте адȣче кȣ сине Ѯзлпозій марй (спарџере кȣ тȣнет); кѫт пентрȣ ной, ꙟмижлокȣл слобозеніей чей нехотърѫте а сокотинцелор де карѣ не бȣкȣрѫм аичѣ, сѫнтем атѫт де линищицй ши мȣлцъмицй ꙟ старѣ ȣнде не афлъм, ꙟкѫт ной нȣ къȣтъм ла ꙟтѫмплъриле ши партиделе политиче, де кѫт ка ла ѡ привѣлъ депъртатъ де карѣ ной сѫнтем стреинй, ши кȣ ѡ деплинъ ꙟкредере ꙟтрȣ ꙟцелепчȣнѣ окѫрмȣирей ноастре, карѣ ва щи џȣдека пънъ ла че понт аре асъ ꙟпъртъши де Еле. Ачѣста есте старѣ чѣ де обще а церей, карѣ нȣ аре аш мȣлцъми фіинца са ничй ла ȣн тертип политическ, де кѫт нȣ май ла фапта бȣнъ, ла дрептате, ла слобозеніа сокотинцелор ши ла спорюл чивилизаціей. Ачѣстъ старе а лȣкрȣрилор кѣмъ лȣарѣ аминте а тȣтȣрор стреинилор челор лȣминацй, ши аȣ авȣт ѡ лȣкраре атѫт де плъкȣтъ асȣпра Ꙟмпъ-

ратȣлȣй Нїколай ꙟвреме кѫнд се афла ла Берлин, ꙟкѫт Ел аȣ нȣмит пе Августȣл сѣȣ Сокрȣ а фи чел май норочит дин Сȣверенїй Европей.

ТРАНСИЛВАНЇА

Газета Пестей аратъ дȣпъ ꙟщїинцъриле дела Медїеш (тѫрг ꙟ Трансилванїа) къ ла 12 ноемврїе кътръ 4 чѣсȣрй ноапте ꙟспъймѫнтъ пре тоцй лъкȣиторїй ачестȣй тѫрг ȣн кȣмплит кȣтремȣр, акърȣїа ꙟвълȣитоариле клътинърй ꙟ патрȣ рестимпȣрй вїинд динтре мѣзъноапте ши апȣс аȣ цинȣт пѫнъ ла 10 минȣте, алȣй сгѫлцїирй аȣ фост атѫт де тарй ꙟкѫт клопоцелеле де пин касе ши де пин тȣрнȣрй се трасеръ.

КОЛОНЇА 4 Декемврїе

Ꙟ газетеле ноастре съ четеск ȣрмътоареле: дȣпъ ѡ пȣблїкацїе че аȣ фъкȣт ла 2 декемврїе Директорȣл полицїей дин орашȣл Ахен, 4 копїй а ȣнȣй лъкȣиторю дин орашȣл ачеста, че мѫнкасе бȣлине въпсите, аȣ симцит дȣрерй греле кȣ симптоме де отръвире. Прин аџȣторюл ȣнȣй Анализ сѣȣ черкърй химичещй, саȣ афлат къ ла въпсирѣ ачестор бȣлине рошїй ши албастре, саȣ фост ꙟтребȣинцат циновер ши ацид хидрокїан саȣ блаȣсаȣере (везй албина Ром. но 21). Виновацїй се вор траџе ла жȣдекатъ. Кȣ прилежȣл ачестей ꙟтѫмплърй, Директорȣл полицїей ла апропїерѣ сърбъторилор де Кръчȣн, фаче адȣчере аминте кофетарилор ши негȣциторилор де асемине дарȣрй пентрȣ копїй, къ нȣ требȣе асе ꙟтребȣинца ла асеминѣ лȣкрȣрй, боеле примеждїоасе, ши ꙟщїинцазъ асемине пе кȣмпъръторй де а аве пазъ ꙟпротива лȣкрȣрилор ачест фелю въпсите.

Дела марџиниле Полонїей 29 Ноемврїе

Требиле Грекїей че фак астъзй ла Лондра понтȣл сиргȣинчоаселор негоцїацїй, даȣ лок ла ѡ тречере фоарте адесъ де кȣрїерй ꙟтре Лондра, Париз ши Петерсбȣрг. Ачеле патрȣ ꙟтребърй де фрȣнте ꙟфоривирѣ фїинцей политичещй ши а формей вїитоаре ши а Гȣвернȣлȣй греческ, пре кȣм се зиче, пѫн акȣма саȣ ши хотърѫт, ꙟтрȣ ачеа къ ачѣстъ царъ съ фїе слободъ де стъпѫнирѣ тȣрчѣскъ ши ва алкътȣи ȣн стат Монархик, ꙟсъ се паре къ наȣ ȣрмат ꙟкъ ꙟвоала пентрȣ Сȣверенȣл че аре се сȣе пе ачестноȣ Трон.

Ꙟ пȣне ꙟлȣкраре регенерацїа Грекїей, ꙟсталѣ де астъз а ачестей церй ши де а ȣрма ꙟнаинте ачеа че аȣ съвѫршит контеле Каподистрїа, парте кȣ прїинца аџȣторинцелор че аȣ примит, парте кȣ ꙟналтеле сале талантȣрй, кȣ статорничїа характирȣлȣй сѣȣ, Есте ѡ проблемъ дин челе май греле. Нȣ декȣражирѣ ꙟкарѣ жл арȣнкъ греȣтъциле че аре а ръзбате, ничи темерѣ интригилор ши а ръзвнирилор дин лъȣнтрȣ, жл ꙟдѣмнъ пе контеле Каподистрїа асъ десфаче де дрегъторїа са, де кѫт нȣмай невоа а ꙟпъка ꙟпротивителе интересȣрй а пȣтерилор челор марй.

ДИН ИСТОРЇА ПАТРЇЕИ

Епоха Домнїей марелȣй Стефан Вод. кȣпринде атѫте стрълȣчите ꙟтѫмплърй, ꙟкѫт ачесте, фїинд де лаȣдъ ши мѫндрїе пентрȣ Молдова, ни даȣ некȣрматъ ши плъкȣтъ матерїе де историсире. Акȣма дечй вом ꙟсѣмна четиторюлȣй нострȣ, деспре ачѣ ꙟтѫю алїацїе ꙟтре Россїа ши ꙟтре Молдова, деспре ꙟкȣскрирѣ фамилїей домнитоаре ꙟн ачеле доȣъ статȣрй, ши деспре ꙟнълцарѣ непотȣлȣй лȣй Стефан Вод. пе Тронȣл церилор Московей.

Ꙟмвитатъ де фанатисм, спъймѫнтътоарѣ Моаметанилор пȣтере, лъцитъ ꙟ Асїа ши Африка, минѣ ꙟн ал 15 ле век ши ꙟмпиларѣ Еȣропей. Испанїа скȣтȣрасъ џȣгȣл Арапилор, дар ѡ парте а Полонїей ши май тоатъ Россїа џемѣ ꙟмпресȣратъ фїинд де тътарй, кѫнд царїй Москвей рескȣмпъра прин ȣн трибȣт ꙟтъритȣра домнїей дела Ордїа чѣ де аȣр а Моголилор. (*) Ꙟн ачѣстъ Епохъ

(*) Монголїй ѡ нацїе ꙟ Асїа де кътръ ръсърит ши мѣзъноапте, ла марџи-

Мареле Цар Иван Василевичй. Ироȣл историей Россіей апȣкѫнд кȣ вредникъ мѫнъ кѫрма статȣлȣй аȣ сфъръмат џȣгȣл дефъймъторю, чи де 300 аний ꙟмповора асȣпра патріей лȣй. Ачест Монарх повъцȣит прин алȣй ѥкстраодинаре геніе (дȣх) прин ѡ адѫнкъ политикъ ши прін спорюл армелор ши а Генералилор сѫй, аȣ ꙟфрѫнт Ꙟмпъръціа моголилор ꙟ ачеле климе, ши ꙟ лȣнга са домніе де 47 аний, аȣ ȣнит ꙟтрȣн сингȣр стат провинцііле дисбинате але Россіей, ꙟмпърцитъ пе атȣнче ꙟ Кнѣзй, Ханй, Царй ꙟтре репȣблика Новогродȣлȣй, прин асемине феричите ѫмбинърй Иван аȣ прѣгитит тоате стихііле, дин кареле песте доуъ векȣрй Петрȣ чел маре аȣ зидит пȣтерника Ꙟмпъръціе а Россіей. Ꙟмфрѫнаций дела мѣзиноапте кȣ май маре фȣріе ши спориpе аȣ тъбъръ Отоманій дела ръсъритȣл Еȣропей, ȣнде нȣ ꙟтимпина врѣ ѡ піедекъ деспре Ꙟмпъръціа Ромей чей ноуъ, къ моштенирѣ лȣй Костантин, скъзȣтъ дин а Ей мъріре єра прада орбирей ши а прѣџȣдикъцилор ши мъръцинитъ нȣмай ла Константинополе, Ꙟмпъраций ащепта алор ꙟмпиларе възинд тоате провинціиле ꙟмпрецȣр пѫнъ ла Дȣнъре кълкате де ꙟкрȣнтате ȣрме але Моаметанилор.

Соартѣ крештинътъцей ши а Еȣропей аџȣнсесе ла кȣпът; Проніа ѫнсъ іаȣ тримис пȣтерник аџȣторю приин Ироȣл ностръ Стефан, нȣмеле ачестȣй Домн мърит ꙟ Еȣропа, аȣ стръбътȣт пе арипеле славей пѫнъ ла Москвіа, Мареле Иван прецȣинд витежііле Молдовене, аȣ ꙟцълес кѫт ар пȣте асе фолоси дела ȣн Монарх, кареле аȣ кȣтезат а траџе сабіа асȣпра лȣй Моамет ал доиле, бирȣиторюлȣй Ꙟмпъръціей дела Константинопо-

---

ниле Киней ꙟ цара нȣмитъ Монголіа спре мѣзиноапте дела зидȣриле челе марй але Киней, де аиче ꙟн а 13 лѣ сȣтъ лъцииндȣсе ка нище кончинъторй ши ресбоиторй се ꙟтинсе дин адѫнкȣл Асіей престе Россіа ши престе ѡ парте ачеліе ланте Еȣропе. Чингисхан ꙟтемеиторюл Ꙟмпъръціей Монголилор, май ꙟтѫю Къпитанȣл нȣмай а ȣней чете Монголиче, невои ши пре челеланте асе сȣпȣне домнієй сале, ши апой ла 1206 ѫш фъкȣ ꙟдръзнецȣл план асȣпȣне тот пъмѫнтȣл. Ꙟкȣрѫнд сȣпȣсе доуъ Ꙟмпъръцій тътъръщій ла ръсъритȣл ши апȣсȣл Асіей; нимичи прин 9 оштирй пȣтерника Монархіе а Сȣлтанилор де Оваресміа карій стъпѫнѣ Тȣркестанȣл ши тоатъ Персіа пѫнъ ла Индіа. Дȣпъ моартѣ лȣй Чингисхан ла 1227 фиій сей сȣпȣсе тоатъ Кина, ръстȣрнъ Калифатȣл дела Багдад ши фъкȣ бирничй пе Сȣлтаній Селчюкилор дин Иконіа. Ла 1237 ѡ арміе Монголикъ нъвълинд ꙟ Россіа кончинъ Моска ши пȣстіи ѡ маре парте де царъ. Ла 1240 сȣпȣиндȣший Монголій Россіа нъвъли ꙟ Полоніа, арсе Кракъȣл, стребътȣ пѫнъ ꙟ Силезіа ȣнде ла 9 Априліе 1241 ꙟмвинсе ꙟтрѡ сѫнџероасе бътъліе пе архидȣкȣл Єнрик дела Бреслаȣ. А ачестора нъвълирй дȣпъ ачеіа нȣ пȣцине върсърй де сѫнџе, пръдъчȣнй, ши робирй аȣ причинȣит ши ꙟ пъмѫнтȣриле ноастре прекȣм щим дела бътрѫний кѫте-ни фъчѣ Тътарій. Ꙟмпърциндȣсе Ꙟмпъръціа Монголилор ꙟ май мȣлте домнійй ши прин ачѣста слъбинд ꙟн а 15 лѣ сȣтъ мȣлте семинцій але ачестей націй се сȣпȣсе ши се нимичиръ де кътръ Царій Россіей. Ла 1368 прин ѡ револȣціе се рестȣрнъ стъпѫнирѣ Монголилор ꙟ Кина. Ла 1369 ръсъринд дин семинціа Чагатай бирȣиторюл ханȣ Тамерлан сȣпȣсе іаръш сȣпт ѡ сингȣръ домніе пе тоате семинціиле Монгониче дин Асіа. Ла 1402 бътȣ пре Сȣлтанȣл Баізет де кареле се кȣтремȣра Костантинополь шил принсе, сȣпȣиндȣший тоатъ Асіа микъ. Дȣпъ моартѣ ачестȣіа іаръш скъзȣ Ꙟмпъръціа Монголилор пѫнъ че пе ꙟчетȣл се нимичи. Ръмъшица дин семинцііле лор а стъзй се афлъ парте сȣпт Россіа аместекицй кȣ Калмȣчій ꙟ Гȣберніа Иркȣцк, парте ꙟ Монголіа пе 53 миле квадрате лъкȣинд Номадик ка пъстори сȣпт май мȣлте ханатȣрй. Ка дин Моголй тръгѫндȣсе ши Ȣнгȣрій се нȣмеск Могорй сеȣ Могворй.

ле, ши кареле прин не мѫритоаре фапте, аꙋ статорничит нꙋмеле сеꙋ алѫтꙋрѣ кꙋ ал челор май стрълꙋчицй Ерой, неспъимѫнтат ꙟмижлокꙋл примеждїей, статорник ꙟ ненорочире, ꙋмилит ꙟ трїамв, пе карелел сокотѣ кѫщигат нꙋмай прин аџꙋториꙋл Дмнеꙁееск; Стефан ал виртꙋтей ши ал крещинътъцей апъръториꙋ ꙋмплѣ пе Монархй ши пе нороаде де мираре, пентрꙋ талентꙋл сеꙋ де афъптꙋи лꙋкрꙋрй марй прин мичй мижлоаче, ачесте ꙟсꙋшимй аꙋ кѫщигат тоатъ стима ши прїинца Монархꙋлꙋй дела Московїа, пе лѫнгъ ачесте потривирѣ сф. религїй, ꙟтребꙋинцарѣ тот ꙋней лимбй (славинещй) ꙟ челе бѫсеричещй ши ꙟн челе политичещй (1) Генїꙋл сꙋверенилор Россїеӣ ши Молдовей ши але лор интересꙋрй, саꙋ ꙋнит де аи ꙟдемна спре ѡ апропїере политикъ. Стефан чел маре нꙋ нꙋмай къ неконтенит се лꙋпта кꙋ тꙋрчїй че ꙟнкъ Ера невоит де а ꙟтимпина планꙋриле амбицїоасе але Ꙋнгарїей ши але лꙋй Каꙁимир Краюл Полонїей, кареле кꙋџета ашй сꙋпꙋне шїе Молдова, авѫнд Стефан а ꙟмфрѫна ꙟкъ ши атакꙋриле лꙋй Менгли-Гирей, Ханꙋл Таꙋридей (Крѫмꙋлꙋй), кареле ка ꙋн Васал (2) ал Сꙋлтанꙋлꙋй аменинца пе Молдова деспре ръсъриm.

Мариле Иван ꙟн ꙋрмарѣ планꙋрилор сале де а сꙋпꙋне скиптрꙋлꙋй сеꙋ тоате принциле Россїей, ꙟтѫмпина асемине маре ꙟмпїедекаре де кътръ Каꙁимир, май алес дꙋпъ че ачеста аꙋ ꙋнит Литва кꙋ Полонїа, ꙟн ачесте ꙟмпреџꙋръри, привинд пе Полонїа ка пре ꙋн дꙋшман обще ск, Иван ши Стефан аꙋ ꙟкеїет ла анꙋл 1481 формалник трактат де алїацїе офенꙁивъ ши дефенꙁивъ кꙋ кондицїй: ка спре аш сигꙋрипи неатърнателе лор Домнїй ши спориꙋл и статорничїа интересꙋрилор сале, Иван съ декларъмаскъ Полонїей ръꙁбою орй кѫнд ачеста сар испити а кълка Молдова ши съ мижлочаскъ ѡ ꙟмвоире ꙟтре Стефан ши Менгли-Гирей кꙋ кареле Иван тръѫ ꙟ маре легътꙋръ. Пръ Стефан дин партѣ са се ꙟдаторѣ а дескиде Полонїей ръꙁбою, орй кѫнд интересꙋриле лꙋй Иван лар фи черꙋт, ши спре афаче май трайникъ а лор алїацїе, ачещй дой Монархй аꙋ хотъръп аш ꙟтъри прин афамилїей сфѫнтъ легътꙋръ.

(ва ꙋрма)

(1) Щїꙋт Есте, къ ꙟнꙋрма консилїꙋлꙋй (соборꙋ) дела Флоренцїа, ꙋнде ши Молдова аꙋ авꙋт ай сей депꙋтацй. Клиросꙋл славинеск, дела кареле Ромѫнїй аꙋ прїимит догмиле сф. религїй, ꙟгрижат ка нꙋ кꙋмва Латинїй съ спореаскъ кꙋ догмеле лор ꙟн ачесте церй аꙋ ꙋнелтит тоате кипꙋриле де а стърпи скриптꙋра латинеаскъ, пе карѣ дꙋпъ фирѣ лимбей ромѫнїй ꙟтре бꙋинцам, ничй къ аꙋ пꙋтꙋт фи грѣ ꙟмплинирѣ ачестей привигитоаре мѫсꙋрй ꙟн ѡ Епохъ кѫнд фоарте пꙋцинй кърꙋтарй Ера ꙟтре ромѫнй, акърора требꙋинце ши ꙟдестꙋлареЕра армеле. Де атꙋнче атѫт ла сф. рꙋгъчꙋнй, кѫт ши ꙟн докꙋментꙋрй саꙋ ꙟтребꙋинцат лимба славонеаскъ пѫн ꙟна 17 сꙋтъ. Тот ꙟн асеминѣ ꙟмпреџꙋрърꙋ Ера Германїй, Полонїй, Ꙋнгꙋрїй ши Енглеꙁїй, карїи атѫт ꙟбисерикъ кѫт ши ꙟ докꙋментꙋрй ꙟтребꙋинца лимба латинеаскъ пре карѣ попорꙋл нꙋ ѡ ꙟцѫлеще

(2) Васал се ꙁиче ꙋн домниториꙋ кареле окѫрмꙋеще временник атѫрнѫндꙋсе де ꙋн май пꙋтерник.

АФОРИꙀМЕ

Нъдеждѣ есте чел май депе ꙋрмъ лꙋкрꙋ че моаре кꙋ омꙋл

ѠБСЕРВАЦЇЙ МЕТЕОРОЛОГИЧЕ.

Зїоа	Ѡбсервацїей	Калдомесор	Греомесор	Старѣ аерꙋлꙋй
24	декемврїе диминеаца ла 8 ч	— 5	29 - 2	ноꙋр

Ла 26 декемврїе Соареле ръсаре ла 3 ч. 22 м Амеаꙁъ ꙁи вине ла 7 ч. 41 м.